Székesfehérvár XXV. év. 237. Péntek 1918 okt. 18.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetés helyben: 1 hóra 2·50 K, 1 évre 30 K | vidéken: 1 hóra 2·70 K, 1 évre 32 K

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szent István-tér 1. Telefon 208.

Felelős szerkesztő: Hajós József.

Uj sajtó, uj világ, uj Magyarország!

Ótodéves kimondhatatlan szenvedésünk után repeső szívvel üdvözöljük a béke szent olajágával integető uj időket. A népek és a sorsukat intéző hatalmasságok egyaránt érzik, hogy az oktalan vérengzés emberi létünknek csak csuljára lehet. A sötétségből kivágyó nemzetek tapogatóznak egymás keze után.

Hisszük, hogy a béke megújítja a föld színét. Hisszük, hogy a vérözön után feldeleng szivárvány minden nép boldogabb jövőjét jelenti.

Magyar szivárvány.

A magyar szem nagy reménységgel, de egyuttal nagy aggodalmaskodással is keresi kutatja a béke szivárványában a maga három színét. Minden okunk megvan rá, hogy a magyar jövőt jobbnak, szebbnek, boldogabbnak lássuk. A magyar szivárványból a nemzeti önállóság, az ország fejlődésének alapfeltétele mosolyog felénk. Wilson 14 pontja között a hadseregek leszerelésének gondolata is ott van: a magyar szivárvány tehát az *örök béke* sugarait is csillogtatja. Hogy azonban az ország boldog is legyen, nagy erős, hatalmas, művelt és gazdag legyen, az nem függ: a béke után sem Wilsontól, sem Bécstől nanem egyesegyedül Magyarország igazi magyarjaitól.

Magyar sajtó.

Tudjuk, hogy a háboru előidéző okai között elsők között szerepel *a napisajtó*, mely a népeket hazugsággal, rágalommal, ferde beállitásokkal, véres uszitásokkal egymás ellen tüzelte. A magyarországi napisajtónak óriási büne, hogy ezelőtt négy-hát esztendővel nem szolgálta őszinte lelkiismeretességgel a magyar ügyet. Megalkudott, a kinálkozó körülményektől megvesztegetni engedte magát, önző módra a saját meggazdagodását vagy egy bizonyos érdekcsoport elhatalmasodását szolgálta. Igy történt azután, hogy már a háboru kitörése előtt magyar jelszavakkal idegen lelkü- és idegen érdekü faj tömörült az óriási meggazdagodást igérő háborus lehelőségek köré. Most évek multva, itt áll, derék magyarság kifosztottan, nagyon megfogyva, teljesen kiháradva, s magyar család jórészt gyászban, leszegényedve, sok esetben valósággal lezüllve. Ellenben a napisajtó által dédelgetett és minden uton-módon segitett uj gazdagok, vagyonban és számban egyaránt megerősödve, trissen érik meg a békét.

Ha már most a béke következő éveire gondolunk, nagy aggodalommal látjuk a magyar faj nyomoruságos vergődését és veleszemben a jöléink nőtt uj gazdagok végzetes térfoglalását vagyonban, kereskedelemben, irodalomban, művészetben egyaránt.

A magyarságnak az idegen szellemü rabszolgaságból való kiszabadulásai, függetlenjének megerősödését ez a mai napisajtó nem tudja szolgálni. Nincs magyar lelke hozza.

Uj magyar életet a béke fakaszt, de ezt az uj magyar életet uj magyar sajtó teszi boldoggá. Ennek a sajtónak épugy, ahogy magyar, keresztény szellemünek is kell lenni, mert a magyarság a kereszténység szelleméből él, azzal, boldogul. Népünk erkölcse bensö ereje, értéke a keresztény szellem gyümölcse.

Az országos sajtómozgalom.

Azok akik ez év kezdetén az országos keresztény sajtómozgalmat megindították, a béke Magyarországának alapkövét rakták le. A keresztény Magyarország nagy néptömege megérezte, hogy itt az ő boldogulásának kérdéséről van szó. A mozgalomnak ma már *több százezer hivő, a Központi Sajtóvállalatnak közel 200.000 részvényese van.* A keresztény magyar társadalom januártól juniusig 9 millió kort. hozott össze a 26 K-ás részvényjegyzésével. A nyári hónapokban szünetelt a mozgalom de most összel ujra megindult a nagy részvényjegyzés. A felemelt alaptőkéből, a 12 millióból meg hiányzó 2 és fél milliót az őszi hónapokban kell összegyüjtenünk. Az egyes részvények ára megmaradt 26 K.

A magyar népnek erejével azon kell lennie, hogy az a nagy mozgalom sikerüljön, *mert itt a keresztény magyarság jövőjéről, boldogságáról van szó.* Ebből a munkából senkinek sem szabad elmaradnia. A jövő megépitése folyik itt, mindenkire szükség van, mindenki hozza el a tégláját a nagy épülethez.

A mozgalom vezetősége magyar, német és tót nyelvü lapok alapitását vette tervbe. Széles alapokon, hatalmas méretekben épül majd az uj magyar sajtó temploma.

Ez az uj magyar sajtó sohasem magát keresi, mindig a nép javát. Követeli a szörnyü visszaélések teljes megszüntetését, az ellenük vétkezők, romlásunkra dolgozók megtékezését, minden magyar reménység megvalósitását. Tisztulást követel minden téren. A nemzet boldogságát követeli, a keresztény magyarság jogait.

Megérdemli ez a sokat szenvedett nép, hogy végre megszabaduljon kiuzsorázóitól és önerejével nagy, erős, gazdag, boldog legyen!

Fegyházba az árdrágitókkal.

Jelentsük fel őket!

Ellenőrzések alatt álló vállalkozás tulajdonosai is cinikusan gondolkodnak az árdrágitásról és annak büntetőjogi következményeiről, mik történhetnek más területeken, ahol az áru korlátolt volta a közönséget teljesen kiszolgáltatja az árdrágitónak? Ha csak egyik nap megnézzük a sajtóban közszemlére kitett levelek, hirdetések tulajdonosát elérte az enyhe büntetés, el kell szörnyüködnünk. Mi lehet a valóság, ha már ennyi feljelentés történik?

Sajnos, a közönség nem egykönnyen szánja rá magát még most sem arra, hogy minden tekintet nélkül maga is üldözze az árdrágitást, hogy a büntető hatalom kezére adja a bünöst, nanem *kényelemszeretetből* szemet huny, meg ha kárt is vallott. Csak az igazán sulyos esetekben és a türelmét teljesen elvesztett közönség teszi meg a feljelentéseket. Pedig ez ferde felfogás. Mindenkinek kötelessége minden néven nevezendő bármily csekély mértékben is az árdrágitót feljelenteni. Csak igy lehet a gazt teljesen kigyomlálni. Hogy ennyire jutottak az állapotok, nagyrészt a közönség indolenciája az oka. Ha a légy azt látja, hogy nem bántják, még szemtelenebb lesz. Az árdrágitás elleni küzdelemben egyike a leghathatósabb fegyvereknek a közönség éberszége, saját érdekeinek és ezzel a másokéinak a kötelesség nézőpontjából való megvédése, minden kényelemszeretetet félretéve. Kell ezt azért is tennünk, mert itt már valóságos mételyről van szó. Az árdrágitás a ragályos erkölcsi betegség ismervelt viseli magán.

Az árdrágitás elleni küzdelem azonban, azért meddő, mert a közigazgatási eljárás jelen alakja nem rejti magában azokat a büntetőjogi következményeket, amelyek visszariasztanák az árdrágitót cselekedetétől. Nem használ a bűnök irtásai szálcsa sem. Ha az árdrágitó összehasonlitást tesz az anyagi haszon és a következmények között, a mérleg előbbi serpenyője felette mélyebb ponton áll. Olyan büntetőjogi következményekkel kell ellátni az árdrágitást, a melyek azt az illető számára a továbbiakban lehetetlenné teszik. Ebből a felfogásból indul ki most már a kormány is. Az igazságminiszteriumban egy törjavaslat van készülőben, amely az árdrágitást kiveszi a közigazgatási eljárás alól és büntető birói kézbe utalja. Börtön és fegyház vár a törvényjavaslat szerint ezentul az árdrágitókra. A központi árvizsgáló bizottság elnöke, dr. Friedmann Ernő, a magyar és osztrák árvizsgálóbizottságok közös elnöke szintén e mellett foglalt állást.

Ha majd az árdrágitók látják, hogy enyhe pénzbüntetés helyett fegyház vár reájuk, meg fogják gondolni cselekedetüket. A büntetést az árdrágitás fokához képest a büntetés letelte utáni időre is a politikai jogotól való megfosztással kellene egybekötni.

Fegyházba minden árdrágitóval, mig nem késő! *f.)*

Egyes szám ára 10 fillér.

Utban a béke,

a béke utban van, ilyen cimeket hoznak az ujságok, amelyekre a háboru szinte szeizmografszerüen rávéste mindenfázisában a maga arculatát. Mikor kitört a háboru legelőször a mindenfajta ruházati és védőszerszám hirdetései jelentek meg. A lap elején pedig demarsok, hadüzenetek, „A világháboru küszöbén“ és még szebb bombasztok. Aztán jöttek az élelmiszerpótlók hirdetései, a lap elején pedig a „Harc a végsőkig.“ — „A hadseregnek pénz kell“ — stöbbi. Még tovább menve következtek: a világitás korlátozása miatt Tungsram-lámpát használjuk és a „rongyot veszek minden áron“ és a „petróluumhiány pótlására acetilen“ és az „aranytörmeléket bármely mennyiségben átveszek“ és a „társunnek nagy vagyonnal“ és az „ön maga talpalhatja a cipőjét“ — cimü hirdetések; viszont ugyanekkor negyedrész annyire csökkent a lapok terjedelme, mert nincs papir, a lap elején pedig: „Béke lesz?“ — „Az antant uszitói.“ És igy tovább az idegszakadásig . . . Aztán eltelt ujra száz év . . . Hanem lassankint mégis derül az ég ujra felettünk. Ma már egy ilyen hirdetés jelent meg egyik nagy lapban: „A háboru vége“ — ez a sor orditó betükkel, utána pedig apró betük folytatják „előtti hosszu estékét . . . kellemesen eltöltheti a hangszerfejedelem gramofonjával“ . . . Ime a szeizmograf működik . . . A lap elején pedig harsogja a nagy betüsor: „Utban a béke“ . . . Hopp! Mi ez? Mit is akar ez mondani? Oh, jóságos Ég, ez a „magyar“ hirlapirói stilus! Aszongya, hogy „utban“ a béke!.: Talán egy hadseregszállitó, vagy egy láncuzsorás jajszavat hallom? Hisz a béke csak ezeknek van és lesz „utban“ . . . Nekem és neked és mindenki másnak a háboru van utjában, már ötödfél éve! . . . El is tesszük az utból hamarosan! És többek közt magyarul is megtanulunk irni. Jó lesz nagyon! Mert — ujságiró urak — a béke csupán az antant részére volt „utban“ 1914-ben, amint hogy Szerbia ki is eresztette a revolvergolyót a serajevói jelenetben.

HIREK.

— **A hatvanéves Prohászka üzenete a katholikus iróknak.** Hogy lesznek-e iró-tehetségeink, arra ne legyen gondunk, de arra igyekodjunk, hogy e tehetségeket felismerjük, kiemeljük s megsegitsük. Ne dolgozzunk reklámmal senki mellett, ne üzzünk személyi kultuszt, ne tartsuk sas-tollnak a lúdtollat; de annál inkább igyekodjunk felszabaditani az arany tollakat az aranynak láncaitól, melyeket a megélhetés kényszere s az üzlet vet rájuk. *Prohászka Ottokár.* (Az „Elet“ ünneplő számából.)

— **Figyelmeztetés.** A székesfehérvári és megyei közszolg. alkalmazottak beszerzési csoportjának tagjai ezen uton is figyelmeztetnek, hogy a jelen napokban különféle árucikkek jutnak kiosztás alá, melyet kiki a saját hivatali főnökségénél vehet át, igazolványa szerinti arányban. Természetesen a nyugdijasok is illetékes hivataluknál jelentkezhetnek járandóságukért. A vidéki tagokat megillető mennyiséget a járási székhelyen megbizott hatóságok osztják szét. Ezuttal csekély mennyiségü zsir, franck kávé szilvalekvár, tea sütemény, kevés szalámi és hadiszappan osztatik ki.

— **Lesz zsir.** A közélelmezési ügyosztályunkból a napokban ismét deputáció járt a közélelmezési miniszteriumban és sikerült kieszközölnie, hogy a város közönsége részére 25 métermázsa zsirszalonnát és 25 mm. margarint ultak ki. Az árukat megsürgetik, hogy még e hónapban megkaphassa a közönség.

— **A levetkőztetett fékező.** Október hó 15 én a bicskei állomás előtt az egyik tehervonat igen lassu sebességgel haladt. Ezt a lassuságot felhasználta két suhanc és felugrott a vonatra s mig az egyik a fékezőt torkon ragadta és lefogta, a másik levetette annak csizmáját és nadrágját s odébb álltak. A ruhájától megfosztott fékest a bicskei állomáson kihallgatták és ellátták ruhával. A csendőrség nyomoz.

— **Halálozás.** Csordás Sándor d. v. műhely kapusa 55 éves korában meghalt, temetése ma d. u. lesz a sóstói temető halottasházából a ref. temetőben.

— **A spanyol nátha Bicskén** is igen veszedelmes mértékben terjed. Naponta 4—5 halottja van a kórnak. Az orvos, kinek rendes körülmények között is óriási megfeszitéssel kell dolgozni, segitséget kért a vármegyétől, mindeddig nem történt semmi intézkedés ez ügyben.

— **Hát csak** nem tudjuk egymást megérteni. Pedig ismételten megmondtuk, hogy mi teljes elismeréssel vagyunk a derék zsidóság háborus szolgálatai iránt, de követeltük, ismerjék el, hogy viszont igen jelentékeny részük nem teljesitette kötelességét. Ehelyett folyton a hősiesen elhunyt hősöt sosaikat veriik e fejünkhöz. Pedig abszolute nem lojális dolog, ha egy két ezer hős érdemén az egész faj akar osztozkodni és pedig úgy, hogy az érdem taszaroja a hadseregszállitókat, árdrágitókat, pénznyuzókat és különösen a bujkáló felmentetteket is maga ala fogadja. Mi sohasem bántottuk a zsidó hősöket, hanem a nem hősöket, a bujkálókat, a visszaélőket. Ezekről mondtuk és mondjuk, hogy igen nagy részben a zsidó faj gyermekei és követeljük a megrendszabályozásukat. Ezekről tessék beszélni, ezeket a vádakat eloszlatni, ezekről tessék a rabbiknak szép körvonalakat csinálni. A hősök, a kevesek, nyugodjanak.

— **Katonatemetés.** Szegfia József segédsegéd, Szegfiú István Zamoly u. 20. sz. a lakos fia katona, miután a háborut végigharcolta, három hét előtt Budapestre vonult be géppuska tanfolyamra. A harcteren szerzett betegsége kiujult s az erőteljes vidám fiut rövid idő alatt elpusztitotta. Temetése pénteken d. u. 4 órakor lesz katonai ünnyel a Feltámadási temető halottas házából.

— **Prohászka plakett.** Prohászka püspökről művészi kivitelben plakettet készitett az ismert művész Sipos tanár. Ára 10 korona. Megrendelhető a Szociális Misszió Társulat szervezeteknél. Temesvár, IV., Bonnáz-utca 17. Budapest IV., Váci-utca 11b. Arad, Növédelmi Hivatalban és kegytárgyüzletben.

TÁRCA.

Gondolatok a muzsikáról

Irta: *Szamosy László.*

A művészetek közül a muzsikának és költészetnek nincsenek olyan jelenségei, mint pl. a képművészetnek. Sokan állitják, hogy a költészetben a nyelv látható. Ezt azonban csak a felületesen gondolkodó és csak a mai korban élő ember állithatja, mert a költészet eredetileg épúgy a hallás utján érzékelhető művészet, mint a muzsika. A költészetben ez a ferde gondolkodás reakcióhoz vezetett; ez pedig abban állott, mindinkább szétfolyó lett a kompozició s nem volt többé az a kompakt, a végletekig kerek egész, mint abban az időben, amidőn az irást még nem ismerték és a memoria eléggé korlátolt határai fejlesztették, kerekitették tömörré a poéta alkotását. Ugyanez áll a zenére is. Ma, mikor nem kell a komponistának szerves egésszé gyurni művét azonnal, hanem legfutólagosabb hangbenyomásait is lekottázhatja, előfordul sokszor, hogy a műbe nem illő ötletek zavarják a kompozició hatását. Régente a memoria alapján közölt költészet és muzsika igyekezett minden az egészet nem szorosan összefüző részletet kiküszöbölni, hogy munkája ugy az éneklésnél, mint a recitációnál a lehető legkönnyebb legyen. Azért született meg abban — és csakis abban — a korban a legkerekebb műfaj: a dal. A kicsinyke dal, amelynek végeredményében csák érzelmi benyomás költői kifejezése az anyaga. A dalban függött össze legszorosabban a zene a recitativ poezissel. Azért nagyon logikus a magyar jelölés, mely a dal alatt a szövegét s a vele járó kisérő zenét dallamnak nevezi, mintegy jelezni akarván, mennyire közös tőn fakadt ez a művészet.

Az irás feltalálásával azonban mindinkább kettéválik a poezis és a zene fejlődésének utja. Már a történelem legelején is azt látjuk, hogy akad költő, aki önmagában, zene nélkül alkotja meg a dalt s a hozzá való zenét vagy mások irták, vagy nem is komponálják meg. Mert a keleti népek éneklő hangu, de mégis monoton költeményelmondását még nem tekinthetjük zenének, csak olyan kisérő valaminek, ami az elmondást meg könnyiti. Hogy ez igy van, ma is tapasztalhatjuk pl. felolvasóknál, vagy falusi mesélőknél, kik belemelegedve az elbeszélésbe, hangjuk szonorikusabb, szinesebb lesz, mint a rendes, csak a betümodulációk különböző volta miatt változatos beszédnél. Tehát az általunk ismert legrégibb korban válik már kettő a két művészet utja, hogy amaz, t. i. a költészet, már az ó korban klasszikusokat ihlessen, mig emez, t. i. a zene, az ujkorban adjon genieket az emberiségnek.

Mi választja el a költészetet a zenétől? Az az eszköz, mellyel egyugyanazon anyagot, az emberi érzelmeket kifejezi és azokra hat. A nyelv, hogy magunkat zenélteg fejezzük ki, egy hangmagasságu, különfélekép moduált hangok egyszinü monoton sora, mig a zene különböző időtartamu, többféle szinezetü, magasságu, erősségü, tehát nem monoton, hanem változatos hangok sora. Igy azonban alig volna távolság a költészet és a zene között. Ha a nyelvi és zenei hangokat vizsgáljuk, azt fogjuk látni, hogy a nyelvhangok szorosan összefüggnek egy emberi működés eredményével, mely eredmény mindig egy elgondolt vagy érzékelt valaminek a pontos megjelölése. Ez a valami, vagy gondolat, vagy valamely tárgy pontos kifejezése. A zene nem észbeli, vagy érzékelt dolgok jelölője, hanem érzelmek festése. A költészet az emberi észen is keresztül hat és első sorban igy hat, mig a zene a hallószerven keresztül az érzelemhez szól, és ezért nevezhető is el az érzelem nyelvének.

A zene leg primitivebb, de egyszersmind leglényegesebb eszköze a hang. Ami a hangok egymásutánját zenévé teszi, az a ritmus. — A zenei hangokat többek közt még az is jellemzi, hogy csengése van, és ez a csengés nemcsak egy hangbót áll, hanem egy alaphangból s az ezt kisérő harmonikus félhangokból, melyek durharmoniát rejtegetnek magukban. Lehetséges, hogy nemcsak ilyen félhangok kisérik az alaphangot, de úgy ám ilyen (nevezzük igy) alhangok is, ezekben talán a mollharmónia rejtőzik. És akkor a tér, illetőleg kusan a zene alapjává lesz. Ezt a teoretikus tercet pedig az alaphang miut hangszin csengeti. Ez a zene legmonisztikusabb magyarázata.

Azonban a zene nem ilyen teoretikusan megszinezett tercccsengésekkel dolgozik, hanem hangokkal. A zenei hang pedig, ha egy másikkal társul, mindig megkülönböztethető. Ha harmonikus a társa — melódia keletkezik. A melódia a legelső zenei alapforma, melynek alapján az összes műfajok összetevődnek. A melódiák zenei változatosságában rejlik a második alapkelléke a muzsikának: a ritmus. Költészetet szavak nélkül, zenei alkotást ritmus nélkül elképzelni sem lem lehet. A ritmus teszi kellemessé a zenét, ritmus nélküli hangsor mindig kimerető. Ezen alapokat azért érintettük futólag, mert nélkülök nincsen zene. Ezek törvények, melyektől eltérni nem lehet. A zenetörténelem sok példát tud ezekről már a legrégibb időkből is.

*

A zene az érzelem nyelve. Ez azonban igen általános meghatározás; pedig közelebbi meghatározás ugyszólván alig lehetséges. Szóval megjelölhető, csak annyi

— Az Egyház az iskoláért. A kormány nemrégiben közölte azokat az adatokat, amelyekből megtudjuk, hogy a magyar katholikus Egyház a főpapok és a szerzetesrendek által alapitott iskolákra és ezek révén a közművelődés emelésére eddig 66,809.792 koronát tett le és ez iskolák fentartására 14,117.744 koronát áldoz évenkint. E statisztika szerint középiskolákban fekszik 33,262.557 K, két jogakadémia alapitási költsége 400.000 K, 31 hittudományi főiskola alapitási költsége 8,100.000 K, felsőleányiskolák alapitási költsége 577.235 K, 42 tanitóképző alapitási költsége 5,040.000 K, polgári iskolák alapitási költsége 10.440 000 K, népiskolák kegyúri költsége 14,000 000 K. összesen 66,809.792 korona. A fentartás költségei évenkint a következő összegeket emésztik fel: a középiskolánál 6.227.014 K, a két jogakadémiánál 200.000 K, a 31 hittudományi főiskolánál a szemináriumokkal 1,550.000 K, a 42 tanitóképzőnél 1,260.000 K, a polgári iskoláknál 2,610.000 K, a népiskoláknál 2,100.000 K, összesen 14,116 744 korona.

— Lopás a felsővárosi templomból. A rendőrségen jelentették hogy 16-án a felsővárosi templomból két darab 600 kor. értékű kongré oltár teritőt ismeretlen tettes ellopott. A rendőrség nyomoz.

— Spanyolbetegség Vértesacsán. 720 bejelentett beteg fekszik Vértesacsán spanyolnáthában. Eddig még csak egy halálozás fordult elő.

— Katonatemetések. Kecskés József 17. gy. e., Schaulig József 19. gy. e. katonák a helybeli tartalékkórházban meghaltak. Temetésük pénteken délután lesz a tartalékkórház halottasházából.

KIADÓHIVATALUNKBAN *az előfizetőket, hirdetéseket, egyes lapszámok vásárlását elintézheti a közönség hétköznapokon d. e. 9-től 12-ig és délután 3—7-ig. Vasárnap nincs hivatalos óra. A lapra vonatkozó ügyek a nyomdához nem tartoznak és a nyomdában el nem intézhetők.*

— Öngyilkosság Bicskén. Römmer Antalne e hó 15-én betegségéből kifolyó bánatában a kutba ugrott, ahol halálát lelte.

— Adomány. N. N. a kath. sajtóra 10 K-át adományozott.

— Orvosi hir. Dr. Szöllősy Béla kórházi főorvos, belgyógyász és urológus orvosi rendelőj t megnyitotta Bognár u. 2. sz. alatt (Nádor-u sarok.) Rendel d. u. 2—4 óráig

— Köszönetnyilvánitás. Mind azoknak, kik mélységes bánatunkban mely aldöntelen terjem illetve édesatyánk elhunytával bennünket ért, résztvevő jóindulatukkal fájdalmunkat enyhiteni kegyesek voltak, szivből eredő hálas köszönetet mondunk *dr. Lausschmann Gyuláné és gyermekei.*

A szerkesztővel *a lapra vonatkozó ügyekben tárgyalni lehet hétköznapokon d. e. 10-től 11-ig és délután 4-től 5-ig* a szerkesztőségi irodában, *más időben pedig a lakásán:* Szeminárium *I-ső em.*

— Bojtorján hajszesz nagyon bevált hajápoló, erősíti a haj gyökereit s szünteti a korpa képződést. Egy üveg ára 6 korona. — Baromfi kolera ellen: serum kapható: Szűts Róbert gyógyszertárban. Károly-király-tér.

van ebben az érzelemkifejezésben, hogy ime, vigak a hangok, vagy szomoruak. Az összes többi jelölés ebből a kettőből származik. A mi szemünk előtt elsősorban filozófiai meghatározás [illegible] Minden igyekezet eddig hiábavalónak bizonyult, miszerint a muzsikának intellektuális értelmet adjanak.

Ugyan van frazeologiája s figurális törekvése, de nem lehet pontosan jelölő, csak impresszionisztikus. Ezért van a legnagyobb mozgása az összes művészetek között. A zene nem fejez ki meghatározott valamit, hanem egy komplexumot, mely nagyon is átfogó jelzőkkel határozható meg. Ebben a körülményben kereshető a zene filozófiai egysége is. T. i. oly hatókat rejt magában egyszerre, melyek kifelé a legváltozatosabb módon nyilvánulnak. Láttunk már vignak nevezett muzsikától sirni valakit és megfordítva. A ható ugyanaz, a hatás különböző. A lehető legmegfoghatatlanabb egységek az emberi elme számára. Ami azonban valamennyire eligazitja a kutatót, az az eddigelé még nem méltatott műfaj fejlődése.

A műfajok kifejlődését a zenében csakis ugy magyarázhatjuk, hogy mint az emberben is bizonyos osztályozható csoportokra oszlik az érzelmek ezerféle fajtája, ugy a zene is, mint abszolut érzelemlő jelenség szimmetrikusan az érzelemcsoportokkal, műfajokat hoz

letre. *Egy kis mondat jobban festi a futó mosolyt, mint egy egy nagy opera az egész életet.* Ez a magyarázat egyelőre szinten csak kísérlet azok sok próbálgatás [illegible] den nevesebb filozófusánál megtalálható.

A költészettel való kapcsolatára rávilágitottunk cikkünk elején. Ha egységesen gondolkodunk a művészetek felől, rokonságba kerül a zene a képzőművészetekkel is. Es ez a legegységesebb szempont, a mellyel a művészeteket vizsgálhatjuk. Ez a szempont a kompozició.

Minden művész konstruktor is egyben. Hogy mit értünk kompozició alatt a festészetben, t. i. a színek és formák arányos elhelyezését, az közismert. Szintugy az építészetnél is. Mert pl. ki találna szépnek egy olyan házat, melynek széle tele van rakva kiugrókkal és erkélyekkel, mig a homlokzata teljesen csupasz, vagy két münek tekintenénk, vagy nevetnénk. Ami a művészi szimetriát, a fömegegyensúlyt illeti, az a zenében is megtalálható. A legkisebb dalban épugy, mint a leghatalmasabb operában. Amelyben ez nincs meg, azha pillanatnyi sikert el is ér, a befogadók finomodásával okvetlenül feledésbe merül. Csak a jól szerkesztett, szinte építési elvekkel megkonstruált elvekkel felépitett zenei kompozicikből lesz századokra szóló épület, különben összedől, vagy szétesik.

Szinház.

A szinházi iroda jelentése.

Pénteken, e hó 18-án lesz a nagysikerü „Egy férj aki mindent tud" c. vigjátéknak második előadása bizonyára a premierhez hasonló sikerrel. — Szombaton nagy repriz előadás várja közönségünket. Sok évi pihenő után bemutatja a társulat Sidney Jones „A görög rabszolga" cimü operettjét, mely gyönyörü, reg nem hallott zenejével, mulatató szövegével, gyönyörü táncaival teljesen az ujdonság erejével hat. A főszerepek Vida, Mezey, Németh, Gulyás, Falussy, Ligeti és Brády kezeiben vannak. Szombat délután „Magnás Miska" vasárnap d. u. a „Pacsirta" operette ujdonság van műsoron. Hétfőn lesz az évad első klassikus estéje. Szinre kerül Molière „Fösvény"-e. Doktor Jánossal a cimszerepben. A többi szerepek Marczinka Vica, Banó Frici, Gulyasné, Ligeti és Brádi kezében vannak. A társulat buzgón készül Ascher kitünő operettjére, a „Hejehuja bárora."

Heti műsor:

1918. október hó 14—20 ig:

Péntek: Szibill.

Szombat: d. u. Vandergold k. a. este A görög rabszolga.

Vasárnap: d. u. Csárdás királyné. este A görög rabszolga.

Mozi.

Az Uránia igazgatója közli:

Fedák Sári legujabb filmjét a „Szeretőt" hozza pentek, szombat és vasárnak az Uránia szinház. Bródy Sándor remek szinműve Fedák Sári pompás játékával elsőrendü elvezetet nyujt. A nagy hatásu dráma mellett egy vigjáték és remek tájképek szerepelnek a műsoron. Előadások kezdete fél 7 és fél 9 órakor.

Az Apolló igazgatósága közli:

A kis lord. Burnet világhirü regényéből Vajda László, a kiváló [illegible] pompás illusztrációkat irt és a [illegible] Corda filmgyár pazar bőkezűséggel, leleménnyel és tökéletes illuziókelőben allitotta ki, ugy, hogy a magyar kinematografiának művészi eseménye lett a „Kis lord." A cimszerepet a kis Lubinszky Tibor, ez a bájos gyermekszinész adja még pedig olyan elragadóan, hogy gyönyörüsége telik benne a közönségnek. A többi szerepeket is elsőrangu művészek személyesitik. A szenzációs ujdonságot pénteken, szombaton és vasárnap mutatja be az Apolló szinház rendes helyárak mellett.

Székesfehérvár szab. kir. város polgármesterétől.

10907.1918. közél. szám.

Hatósági hirdetés.

Tudomásulvétel és pontos betartás végett közzéteszem a földmivelésügyi ministernek 186071 1918. XIII. B. számu rendeletét.

Székesfehérvár, 1918. október 14 én.

Dr. Saára Gyula,
polgármester.

Valamenyi vármegye alispánjának és a törvényhatósági városok polgármestereinek.

A mezőgazdasági termelés biztositása szempontjából kivánatos, hogy a gazdák a főbb mezőgazdasági terményekért a jövő évben a remélhető árakról már most tájékozást, nyerjenek, hogy ilyképpen a termelő már a gazdasági munka programmja megállapitásánál tudja, hogy a jövő delmezőség szempontjából mi. lyen árakkal számolhat.

A miniszterlanácstól nyert felhatalmazás alapján felhlóom ennélfogva Cimet, hogy a termelőközönség tájékoztatása végett a lehető legszélesebb körben megfelelő módon tegye közhirré, hogy a főbb mezőgazdasági termények és pedig a buza, rozs, kétszeres, árpa, zab és tengeri ára a jövő évben sem lesz alacsonyabb az 1918. évi termésre megállapitott áraknál.

Budapest, 1918. október 2-án.

Olvashatatlan aláirás s. k.

Szfehérvár sz. kir. város polgármesterétől.

2153 1914 közél. szám.

Hatósági hirdetmény.

Tudomásulvétel és pontos betartás végett közzéteszem a m. kir. miniszteriumnak 4484|1918 M. E. számu rendeletét.

Szfehérvár, 1918 okt. 16.

Dr. Saára Gyula sk.
polgármester

A m. kir. miniszteriumnak 4484 1918. M. E. számú rendelete az 1918 évi termésből származó tengeriért fizetendő ártöbletről.

A m. kir. miniszterium a háboru esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

Azoknak akik az 1918 évi termésből származó tengeri feleslegüket legkésőbb 1918 évi november hó 15 éig a Haditermény R. T. (Horvát Szlavonországban az ottani ellátási R. T.) illetékes bizományosának kösszükségleti célokra való megvételre önként felajánlják és azt a hatóság, illetve a Haditermény R. T. [illegible] bott időben leszáltitják, térjé. sül a 764 1918 M. E. számu rendeletben meghatározott legmagasabb áron és a 2668 1918 M. E. számu rendelettel 9-ként a fajtengerire 15 koronaban, a közönséges és kevert tengeriré pedig 10 koronában megállapitott ártöbbleten felül még további 15 K. ártöbbletre van igényük.

Ugyanilyen további ártöbbletre van igényük azoknak is akik az igénybevételnél eljáró hatóság rendeletére a közszükségleti célokra történt igénybevétel folytán beszolgáltatandó tengeri mennyiséget a hatóság illetve a haditermény R. T. (Horvát-Szlavonországban az ottani országos ellátási R. T.) által megállapitott határidőig tényleg beszolgáltatják.

2. §.

Jelen rendelete a 764|1918 M. E. számu rendelet határozmányait egyébként nem érinti.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe.

Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Budapest, 1918 okt. 12.

Dr. Wekerle Sándor sk.
m. kir. miniszterelnök.

Ajánljuk olvasóink figyelmébe *Martinovich Sándor* pécsi fögimnáziumi tanár rövid idő alatt második kiadásban megjelent kiünő füzeteit: 1. Modern vallásosság. 2. Egyház és kultura. 3. Kereszténység és a szociálizmus. 4. Kereszténység és feminizmus. 5 Uri moral. 6. Papi celibátus. 7. A zsidókérdés. Mindezek kaphatók a Horváthné-Rómainé-féle Kossuth-utcai papirkereskedésben. Egy füzet ára 80 fillér.

Szfehérvár sz. kir. város polgármesterétől.

10584/1918 szám.

Hatósági hirdetmény.

Tudomásulvétel és miheztartás végett közzéteszem az Országos Közélelmezési Hivatalt vezető m. kir. miniszternek 256600/1918. számu rendeletét.

Szfehérvár, 1918 okt. 1.

Dr. Saára Gyula s. k.
polgármester.

Az Országos Közélelmezési Hivatalt vezető m. kir. Minister 256600/1918. VI. számu rendelete házi és gazdasági szükségletre hizlalható sertések számának megállapitásáról és nyilvántartásáról.

Budapest székesfőváros tanácsának, valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének Budapest és Fiume kivételével.

A m. kir. Ministerium 2592/1918. számu rendeletének 3. §-ában nyert felhatalmazás alapján a földmivelésügyi minister urral egyetértőleg a következőket rendelem:

I. §. Engedélyezés köröli eljárás.

A 2650/1918. M. E. rendelet, valamint a tengeri rendelet a hizó sertések által feletethető szemes takarmány mennyisége sertésenként 6 q-ban állapitván meg a sertések teljes kihizlalására nyujt széleskörü lehetőséget s igy az ezen takarmánymennyiség okszerü felaldolgozásával megtöltött sertés fel[illegible] áruját átlagosan 70 kg-ban lehet számitásba venni.

A 89000/1918. számu rendeletem értelmében pedig 1—1 személy által fogyasztható zsiradékmennyiség általában 42 dkg-t, a rendes mezőgazdasági munkásoknál (cselédek és hadifoglyokat is ideértve) 1 kg-t, a mezőgazdasági időszaki munkásoknál alkalmazásuk tartama alatt 1 és 1 és fél kg-t az arató és cséplőmunkásoknál — de csak e munkálatok végzésének tartamára — 3 kg-t meg nem haladhat. Ugyanezen rendeletem szerint a zsiradéknak szalonnára való átszámitása 42:48 arányszám mellett történik.

A házi és gazdasági szükségletre hizlalható sertések számát tehát a fentebb közölt irányelvek összevetésével s az esetleg tekintetbe jöhető különleges helyi körülmények mérlegelésével kell megállapitani. Általábanvéve a mezőgazdasági munkákat végzőket is beleértve egy sertés legalább is 5 családtag, illetve ellátandó szükségletére engedélyezhető. Az időszaki munkások szükségletére hizlalható sertések számát pedig feltétlenül ellátandók pontos számának a foglalkoztatás és ellátás időtartamának és a fejadagnak egybevetésével kell megállapitni.

A hizlalási engedélyek a féllel „véghatározat" alakjában közlendő. A hizlalási engedélyben az iránt is rendelkezni kell, hogy saját terméséből a szóban levő hizlalásra mennyi és milyen szemes takarmányt használhat fel a hizlaló. (101600/1918. F. M. rendelet 6. §.)

Az 105600. számu rendelet 3. §-a alapján nem a saját háztartás részére való hizlalás engedélyezésénél a hizlaltató fél neve és az ellátatlansági tanusitványt kiállitó hatóság és a tanusitvány száma is megjelölengő.

Külön kijelentem, hogy oly mezőgazdasági alkalmazottak szükséglete, akik részére szegődményszerüleg sertéstartás van biztositva, alkalmazó gazdasági szükségletének kiszámitásánál csak abban az esetben lehető számitásba, ha az illető alkalmazott sertést hizlalásra beállitani képtelen.

Ha az engedélyező és a nyilvántartást vezető a hatóság (utóbbiakat a jelen rendelet II. fejezetének első bekezdése sorolja fel) nem azonos, ugy az engedélyező hatóság a megadott engedélyről a vonatkozó határozat másolatával a határozat keltétől számitott 48 óra alatt a nyilvántartó hatóságot értesiteni tartozik.

A nem saját háztartás szükségletére való hizlalás esetén (105600/1918. F. M. számu rendelet 3. §.) az ellátatlansági tanusitványt kiállitó hatóság szintén hasonlóképen értesitendő.

A kellő ellátás megakadályozása érdekében a hizlalási bejelentések tudomásulvétele, az engedélyek kiadása, végül az ellátatlansági tanusitvány kiállitása alkalmával az eljáró hatóság azt is vizsgálni köteles, hogy az érdekelt valamely beszerzési csoport, jóléti intézmény, vállalat stb. részéről nincse e ellátva. Ily esetekben a [illegible] (illetőknek) bejegyzési csoportban, jóléti bizottsági, — üzemi — Föz stb. ellásból való törlése iránt intékedni tartoznak, még pedig attól az időtől kezdődőleg, melyet a vonatkozó határozat a beérés időpontjának feltüntet.

A törlésbehozatál kezdő időpontjául a vonatkozó kérelem vagy bejelentés előterjesztésétől számitott 6 hónapon tuli időpont azonban nem jöhet figyelembe.

II. Nyilvántartás,

A 105600/1918. F. M. számu rendelet 1, 2, 3 és 4 §-ai értelmében megengedett hizlalások ról a vonatkozó engedélyező határozatok, illetve tudomásul vett bejelentések alapján Budapest székesfővárosban és Fiumében a tanács, más városokban a polgármester, egyéb helyeken pedig a községi elöljáróság, az idemellékelt minta szerinti nyilvántartásokat tartozik vezetni.

A hizlaló a nyilvántartás helyesbitése végett a hizlálásban beálló minden változást (átadás, kényszervágás, elhullás, levágás, hizlalásból való kivonás) 48 órán belül a nyilvántartó hatóságnál bejelenteni köteles.

A nem saját háztartás részére történő hizlalás esetén a bekövetkezett változásokról az ellátatlansági tanusitványt kiállitó hatóságot a nyilvántartó hatóság 8 nap alatt értesiteni köteles.

A sertéshizlalásokról a nyilvántartó hatóság a hizlalók és hizlaltatók neveit s a sertéshizlalási nyilvántartás számát magába foglaló betüsoros mutatókönyvet köteles vezetni. A nyilvántartásokhoz szükséges összes nyomtatványokat az Országos Sertésforgalmi Iroda bocsájtja rendelkezésre.

III. §. Ellenőrzés.

A nyilvántartás vezetésére kötelezett hatóság köteles meggyőződni arról, hogy a 105600/1918 F. M. számu rendelet 1, 2, 3 és 4 §-ai alapján bejelentett, illetve engedélyezett sertések a hizlalásra tényleg beállittatnak e visszaélés célzatával nem cseréltette e ki, a sertések számában beállott időközi változások bejelentettek e, a hizlalás megfelelő takarmányozással történte s visszaélés e tekintetben nem forog e fenn és végül, hogy több sertés nem hizik-e, mint amennyi engedély erre van.

E végből a szóban levő hizlalásokat havonként legalább egyszer és pedig első izben már a folyó hónapban ellenőrizni tartozik.

Az esetleges mulasztásokról vagy visszaélésekről a községi elöljáróságok a főszolgabirónak tartoznak a további szükséges intézkedés (hizlalás beszüntetése stb.) és esetleges megtorlás végett haladéktalanul jelentést tenni a nyilvántartás vezetésére kötelezett egyéb hatóságok pedig részben önmaguk intézkedni, amennyiben azonban a hatáskörüket meghaladná, az intézkedésre jogosult hatósághoz, esetleg hozzánk fordulni.

Az Országos Sertésforgalmi Iroda az ellenőrzés gyakorlására szintén jogosult s a hatóságok az Országos Sertésforgalmi irodát, illetve az iroda megbizotját teljes támogatásban tartoznak részesiteni.

IV. §. Büntető rendelkezés.

Aki a jelen rendeletben vagy a hatóságnak a jelen rendelet alapján kibocsájtott valamely rendelkezését megszegi vagy kijátsza, amennyiben cselekménye zaggy mulasztása sulyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, a m. kir. minisztérium 2592/1918 rendeletének a 6 §-a értelmében kihágást követ el és 6 hónapig terjedhető büntetéssel büntetendő.

V. §. Vegyes és záró rendelkezés.

Ez a rendelet a kihirdetés napján lép életbe s ezzel egyidejüleg az 1917 évi november hó 12-én 140.000/1917. szám alatt kelt rendelkezésemet hatályon kivül helyezi.

Felhivom a hatóságokat, hogy a jelen rendelet végrehajtása érdekében szükséges intézkedéseket haladék nélkül foganatositsák.

Budapest, 1918 szept. 27.

Herceg Windischgraetz Lajos sk.
az O K H-t vezető m kir minisster.

APRÓHIRDETÉSEK.

Ápolónő kerestetik az aggintézetben (malom u. 4.) november 1-re, megegyezés szerint.

Német kisasszony ajánlkozik gyermekeknek órák adására a nap bármely óráiban. Tudakozódni lehet Rákóczy-utca 9. sz. alatt. Schlesingernél.

Egy tőltögető fiut azonnal felvesz. Szikvizgyár, Palotai-u. 2.

— A Horváth-Rónai papirkereskedésben kathatók a *Vallásosság és Müveltség* c. kiünő füzetek. Vegye meg az egész sorozatot, darabonként 80 fillérért. Nagy lelki élvezetet és alapos tájékoztatást talál bennük a kor mozgató kérdéseiről.

SZŐLŐ oltványokat
Direct termő-gyökeres, hazai gyökeres, sima és gyökeres vadveszőt szalit
Badacsonyvidéki szőlőtelep kezelősége
Tapolcza, (Zala-megye)

Uránia-szinház
Péntek, szombat, vasárnap, október hó 18, 19 és 20-án:
Fedák Sári főszereplésével
A SZERETŐ
Bródy Sándor szinműve 5 felvonásban.
Remek pótműsor.
Előadás fél 7 és fél 9 órakor.
Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órakor.
Rendes helyárak.

TŐZSDE ügyekben és mindennemű
ÉRTÉKPAPIROK
vétele és eladásánál, tekintettel a jelenlegi gazdasági viszonyaikra, valamint értékeinknek biztonsága szempontjából, minden irányban készséggel szolgál szakszerü tanácsczal és felvilágositással a
Hazai Kereskedelmi Részvénytársaság
értékpapir-osztálya,
Budapest, IV., Magyar-u. 3.

Apolló-szinház.
Péntek, szombat, vasárnap, október hó 18, 19 és 20-án:
Irodalmi filmattrakció!
A KIS LORD.
Vigjáték 4 felvonásban.
Burnet világhirü regénye után.
Nagyságos szakácsné
Kacagtató vigjáték.
Előadások fél 7 és fél 9 órakor.
Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órakor.

Nyomta Egyházmegyei Könyvnyomda Székesfehérvár.